

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . 6 frt.
Fél évre . . . 3 „
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Egy szám ára 12 kr.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felelős szerkesztő és kiadó:

VERES JÓZSEF.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . . 7 frt
Fél oldal . . . 4 „
Negyed oldal . . . 2 „
Ennél kisebb . . . 1 „
Bélyeg külön 30 kr.

Nyilatkozat

az ág. h. ev. három theológiának egyesítésére vonatkozólag.

Midőn az 1895. évi egyetemes gyűlés a jelenleg létező eperjesi, pozsonyi és soproni theológiák egyesítését határozatilag kimondotta és az egyesítés lehetőségének tanulmányozására s a keresztülvitel módozatainak megállapítására s illetőleg javaslatételre egy bizottságot küldött: nem határozott egyebet, mint a mit már a 70-es években hollywood s az 1882. évben egy egyetemes theologiai akadémiának felállításával megvalósítani akart azzal a célzattal, hogy ezen egyetemes theologiai akadémia szellemi hatalmával, anyagi erőinek nagyobb súlyával s a felsőbb hatóság kiváltásos támogatásával a többi intézeteket feleslegessé fogja tenni s azok maguktól meg fognak szűnni.

Az élet meghazudtolta az egyetemes gyűlés határozatát s törekvését, amennyiben úgy a tiszai, mint a dunántúli kerület minden lehető elkövetett intézeteinek emelésére s fejlesztésére. A három intézet új szervezettel ellátva s tanerőinek szaporítása mellett szépen virágzott a legutolsó 3—4 évig, a midőn hanyatlani kezdett hallgatóinak számában.

Mi indította tehát az egyetemes gyűlést 1895. évi határozatára? Talán az elmúlt 14 év alatt annyira változtak viszonyaink, hogy az egyesítés oly kényszerítő eszköz, mely elől kitérnie nem lehet? S oly hasznos, hogy minden áron az egyesítésre kell törekedniök?

Legyen szabad egy két vonással jellemeznünk azon viszonyokat, melyeknek kényszerítő hatása alatt — úgy látszik — áll a mi egyházunk, hogy az egyesítésre vonatkozó nyilatkozatunknak megveszünk a kellő s biztos alapját.

Ha azon sokfelől hangoztatott panasznak, hogy egyházaink szegények s nem győzik a nagy

egyházi adókat, hitelt adunk: úgy kétségkívül egyházunk viszonyai nyomasztók, sőt kétségbeejtők, mert lelkészeink a csekély fizetések miatt nemcsak családi kötelességeiknek nem képesek megfelelni, hanem nyomorognak is. Nagy teher tehát az egyházakra s az egyháztagokra nézve a theologiai intézeteknek fenntartása és szükségelt tovább fejlesztése. Kisebbedik a teher, ha egy helyen tart fel az egyház egy intézetet s ezt édes gyermekének tekintve, a tudomány s közneveltség felszínén tartja.

Egyházunknak szegénysége, az anyagiakban való szűkölködés s e miatt való panaszok oly régiek, a minő maga a protestantismus. Avagy talán az elnyomatás s üldöztetés idején jobb sorsban voltak egyházaink s gyülekezeteink tagjainak tömege, mint most? Vajjon akkor jobban állottak-e gyülekezeteink, mikor a protestáns vagyion s életbiztonság is veszélyeztetve volt? És mégis mire tanít a történelem? Arra, hogy ép abban az időben nem egy, nem három, de sok theológiát tartottak fenn, hogy az egyházat erősítsék, s a szellemi tökélet, mely egy-egy theologiai intézetnek fenntartásában van, az egyház hasznára megóvják s megtartsák. S ez oly időben történt, a mikor a latin nyelvnek az egész mívelt világon való uralkodása miatt a külföldi egyetemek látogatása s külföldieknek hazánkban való alkalmaztatása könnyű és szokásos volt.

Egyházunknak ezen szegénységén épen semmit nem változtat a theológiáknak egyesítése, mert mikép azt alább látni fogjuk, a teher nem fog kisebbedni s ha kisebbedik is, a könnyítés oly csekély lesz, hogy azt a kerület meg sem érzi; szellemileg pedig kiszámíthatlan károkat szenved.

De egyházunk viszonyai anyagi tekintetben nem oly rosszak, mint a minőknek kikiáltották, mert a hol a lelkész kellő gondozásban részesíti

híveit, ott csudákat mivel a protestáns buzgóság. Mutatja a sáros-zempléni esperességnek, a tiszai egyházkerület ezen legszegényebb esperességének példája is, mely a 800 firtos minimális lelkeszi fizetés biztosítása ügyében végzett összeírásakor alig talált 3—4 olyan gyülekezetet, a mely ezen minimális fizetést nem képes biztosítani.

A szegénységnek ezen gyakori emlegetése nem időszerű most, midőn az állami törvényhozás elismerve a protestantizmusnak úgy a multban, mint a jelenben való nagy társadalmi s állami jelentőségét, a prot. egyházaknak segélyezését úgy közvetve, mint közvetlenül nemcsak megígérte, hanem azt különösen az iskoláknál tényleg fogantatba is vette. Középiskoláinknak majdnem mindegyikét segélyezi és teszi fenmaradásukat érdekében a protestantizmusnak is; a népiskolák mindegyike részesülhet államsegélyben, mihelyt az a törvény kellékeinek megfelel és segélyezésért folyamodik! S midőn a szegény egyházak és lelkeszek segélyezésére évről-évre nagyobb összeget utalványoz a törvényhozás s biztosra vehetjük, hogy az törvényileg nagyobb összegben már rövid idő alatt biztosított fog, akkor éppen nem jogosult a theologiáknak a szegénységre való hivatkozással egyesítése.

Ha a jelen nem a legrózsásabb színben tűnik is fel, még sem oly kétségbeejtő, hogy theologiáink megszüntetését követelné áldozatul; kétség kívül jobb a multnál s nagyon biztató a jövőre nézve.

Inkább látszik mellette szóllani három theologiáknak néptelensége s azon körülmény, hogy kis egyházunkat tökéletesen kielégíthetni látszik egy jól szervezett theologia.

Az első okot illetőleg csak azt jegyezhetjük meg, hogy a néptelenség csak rövid ideig tartó jelenség s általános nemcsak hazánk többi felekezeteinél, hanem Németországban is és meg fog szűnni, mihelyt a szegénység miatt mesterségesen is szított panaszok hullámai lassan-lassan eltűnnek s egyházunk meggyőződik, hogy a viszonyok jobbak a látszatnál.

Ha hozzá vesszük, hogy az egyházpolitikai törvényektől való sötét aggodalom nap-nap mellett alaptalanná válik, sőt arra a meggyőződésre jutunk, hogy azok sok tekintetben hasznunkra váltak, úgy valóban eltűnnek az ezen oldalról felhozható s a theologiák egyesítését kívánó okok.

Mint hogy a zsinati törvények a lelkeszek nyugdíjáról is gondoskodtak és ezen nyugdíj életbe léptetése által a lelkeszek s családjaik ezen oldalról is biztosítva lesznek, ezzel eltűnik a lelkeszi pályán működők utolsó aggodalma is, elvész egy oly akadály, a mely miatt igen sokan nem akarnak ezen pályára lépni még akkor sem, a midőn benső hivatást érznek magukban.

A 3 theologiának egyesítése által a theológusok száma nem emelkedni, hanem inkább kisebbbedni fog, mert a jelenleg három vidéken működő theol. tanerők könnyebben szereznek hittan hallgatókat a maguk vidékén, helyben s közelben levő középiskolákban, mint az egy helyben működő tanerők, kiknek hatása e tekintetben kisebb körre szorítkozik.

Merőben alaptalan tehát az a felfogás, hogy a theologiák néptelensége megszűnik, mihelyt egy erősebb theologiai akadémiát állít az egyház. A lelkeszi állások mai viszonyainkhoz mért szervezése, a lelkeszek fizetéséről való kellő gondoskodás és nyugdíj biztosítás annak igaz okai, azokat kell megszüntetni s intézeteink újból megnépesülnek.

A második okra nézve azt hisszük, hogy ha az anyagi viszonyok az egyesítés mellett szólnak is, az egyháznak szellemi és erkölcsi rendeltetése határozottan ellentmond annak, sőt azt követeli, hogy minél több theologiai intézetet tartson fenn, természetesen jól felszerelve.

A ki a protestantizmust történeti fejlődésében s lényegében ismeri és nem csak a látszat szerint ítél, az kénytelen bevallani, hogy nem az egyház szervezete, külsőségek, dogmákhoz való szigorú ragaszkodás tartotta fenn, hanem a hit- s erkölcsi szabadságnak hatalmas szelleme, mely bírálólá majd elítéltetve s küzvelve a sötétség szellemei ellen érvényesült s századok ellenséges áramlata ellen daczolva előbbre vitte az evangéliumnak ügyét s az emberiség üdvét. Ezen szellemnek ápolása az evangélikus egyháznak oly feltétlen kötelessége, mely elől csak öngyilkos módon térhet ki s a melynek teljesítése nélkül elvetette az egyetlen alapot, a melyre épült, a Jézus Krisztust. Tekintettel egyházunknak ezen maga iránti önfenn-tartó erkölcsi s ösztönszerű kötelességére, nemkülönben hazánkban való szétszórtságára és a katholicizmusnak nagy hatalmára, mely ellen csak szellemi fegyverekkel állhatunk csatasorba: arra kell törekednünk, hogy minél több vidéken legyenek világító s magasan lobogó tűzhelyeink, mert

ekkép a védekezés sikeresebb s a Krisztus evangéliumának terjesztése erősebb leszen. Eddig 3 helyen tanítják az Úr Jézus Krisztus evangéliumát theol. tudományos apparatussal; az egy igazságot legalább háromféle világításban kapja az egyház s így minden bizonynyal sokkal jobban van védve netáni tévedések, hamis tanok ellen, mint mikor csak egy helyből terjed az evangéliumnak ilyen, vagy olyan irányu tudományos felfogása s az egyháznak nincs módja, hogy rajta segítsen, mert a prot. theológiában az egyén szabad felfogását s meggyőződését üldözni, megsemmisíteni s lehetlenné tenni nem szabad s nem lehet a protestantismus lényegénél fogva, ha csak meg nem tagadja önnönmagát. S ha ehhez hozzá vesszük a természetesen kifejlődő versenyt, mely az intézetek között kell hogy létezzék, oly szellemi s erkölcsi hatalomnak birtokában van az egyház, a melyet semmivel sem lehet megfizetni s a minek ellenértékét semmiféle anyagi tőkében nem találhatja meg.

Természetes azonban, hogy ezen theol. intézeteknek oly színvonalon kell állaniok, hogy hivatásuknak minden tekintetben megfelelni valóban képesek legyenek s oly részvétellel kell irántok az egyháznak s az egyház tagjainak viseltetniök, hogy legyen alkalmuk s módjuk az egyház előtt és az egyházi életben is érvényesülniök.

(Folyt. köv.)

BELFÖLD.

A budapesti ág. hitv. ev. egyházmegyei törvényszék, mint a bányai egyházkerületi törvényszék által ki-rendelt bíróság. Mudron Pál felfüggesztett thüróczi egyházmegyei felügyelő és Horvát József felfüggesztett thüróczi esperes elleni fegyelmi ügyben az 1896. évi május 19-ik napján megtartott tárgyalás eredményeihez képest Horvát József II. r. panaszlottat illetőleg következőleg végzett.

Az egyházmegyei törvényszék a Horvát József, felfüggesztett thüróczi megyei esperes ellen a bányakerületi közgyűlés által 1895. auguszt. 28—31 napján tartott ülésében elrendelt fegyelmi eljárást megszünteti; megszünteti egyúttal azt a felfüggesztést, melyet a nevezett esperes ellen a bányakerület elnöksége elrendelt.

Jelen végzés Horvát József panaszlottnak és a közvádlnak azzal kézbesítettik, hogy joguk-

ban áll ellene a kézbesítéstől számítandó 15 nap alatt felebbezéssel élni.

Indokok.

Az eljárás során az 1. napló szám alatti panasz és csatolmányaival igazolva lett, hogy Horvát József, mint esperes, társelnökével Mudron Pál egyházmegyei felügyelővel együtt elnökölt a thüróczi egyházmegye 1894. december 12-én tartott közgyűlésén; hogy ezen elnöki minőségében hozzájárult azon határozat kihirdetéséhez, melylyel ezen közgyűlés a felsőbb egyházi hatóságnak az engedelmességet megtagadta, az egyházkerületek arányosításáról szóló zsinati törvényt magára nézve kötelezőnek el nem ismerte és hogy ugyancsak ő írta alá társelnökével a bányakerület püspökségéhez azon felterjesztést, a melylyel ezen törvényellenes határozat a püspök úrnak felterjesztetik.

Noha Horvát József ezen eljárása a zsinati törvények 324 § c. d. és g. pontjai alá esik, a mennyiben a zsinati törvények 36. §-a szerint minden egyházközségi tagtól, annál inkább tehát az előljáróktól megkívánatik, hogy az egyházi törvényeknek és rendszabályoknak és a törvényes egyházi felsőbbségnek engedelmeskedjenek, a 22 §. szerint pedig különös kötelessége az egyházi ülések elnökeinek a felett örködni, hogy a gyűlés törvényes hatáskörén túl terjeszkedő határozatot ne hozzon, a minek meggátlására a 23. §. szerint joguk és kötelességük a tárgyalást felfüggeszteni és ha ez sem vezetne sikerre, a gyűlést be-rekeszteni.

Az egyházmegyei törvényszék Horvát József panaszlott ellen a fegyelmi eljárást mégis megszüntetendőnek találta, mert a beszámítás kérdésében elfogadandónak találta a panaszlott nyilatkozatában előterjesztett azon védekezését, hogy a törvényellenes határozat kimondásával nem volt szándéka saját személye részéről tiszteletlenséget vagy engedetlenséget tanúsítani a zsinati törvények, vagy törvényes egyházi felsőbb hatósága iránt, hanem magát csak a közgyűlési határozat közvetítőjének tekintette, a ki e határozatot törvénytelennek nem tartotta, mert ugyancsak ezen határozat kimondásával egyidejűleg egy felségkérvény határozottat el az arányosítási törvény megváltoztatásáért. Bárha ez a nézet téves, mintha a felségkérvény megszüntetné a panaszlott közgyűlési határozat és kimondásának törvényellenességét, a bíróság elfogadta a panaszlottnak védekezését, mert panaszlott későbbi tényei csakugyan igazolják, hogy ő jó hiszemben volt ezen tévedésben. Ugyanis a felségkérvény minden megjegyzés nélküli visszaérkezése után panaszlott levonta eljárásának következményét, a mennyiben esperesi állásáról lemondott; a bírósághoz beadott 7. napló sz. a. nyilatkozatában pedig aláveti magát a tör-

vényes egyházi felsőbbségnek. Erre, valamint panaszlott aggkorára való tekintettel a bíróság elfogadandónak találta az ügyész megszüntető indítványát és az eljárást és ezzel egyben a panaszlott ellen kimondott felfüggesztést megszüntette.

Nagyhonti esperességi közgyűlés. F. é. júl. 14—16-án tartotta az egyházmegye gyűléseit a f.terényi egyházban. Júl. 14-én ülésezett a szabályrendeleteket alkotó s felülvizsgáló bizottság. Ugyanez osztotta be az összes vármegyei községeket, pusztákat s telepeket az egyházmegye területén levő anyaegyházak körébe. — Júl. 15-én tartotta az egyházmegyei segélyző intézetének bizottsága ülését, megvizsgálván egyszermind a közigazgatási pénztárt; továbbá az iskolai s a gyámintézeti bizottság. Júl. 16-án, bevezetésül istenisztelettel tartatott meg a közgyűlés; az esperes által következőleg nyitvatván meg. — Nagyságos elnök úr! Mélyen tisztelt közgyűlés! Hála az Istennek, ki a különös kegyelem ezen évét engedte megérnünk. — engedi átélni! Különös kegyelme abban nyilvánul, hogy a honalapítás ezredik évfordulójánál él nemzet e hazán, nem is megfogyva és megtörve, de megerősödve, a további egészséges fejlődés s gyarapodás minden alapfeltételeivel. Ez reményünk s Istenbe vetett bizodalunk! E fordulóhoz érve, mely a nemzetek s népek életében is ritka dolog, — az élet mesterének tanúsága szerint, megállították — egyházukat s hazájukat egyaránt hón szerető főpapjaink a hívő népet s a fölállított Ebenézernél bemutatták f. é. május 9-én a legfenségebb eszmékért lelkesedni tudó ifjúsággal, május 10-én pedig a harczedett hivekkel, a szivből fakadt hála áldozatát. E hálaérzelmeik nemesítő hatása meglátszik bizonynyal még a jövő nemzedéken is! Mert a hála érzelmeit tápláló, — az azokkal bíró sziv, nem enged süllyedni az erkölcsökben; — a tiszta erkölcsök pedig minden országnak támasza, talpköve! — Hát szeretett egyházunk, mely az Isten országának szolgálatában, ennek mindenkor ápolója volt s a jövőben is az kíván lenni, kiveheti-e az Isten ezen különös kegyelme fölötti közörömből a maga részét?! Az evangeliom igaz híve őszinte igennel felel a felvetett kérdésre. Mert a m. évi október elsejével életbe lépett vallásügyi törvényekkel az állam nem fosztott meg bennünket semmi jogtól, hanem visszavette azt, a mi megilleti s a mit egyházunk papjaira is ideiglenesen ruházott volt. Ez alkalomból tehát, midőn oly fontos, nagy horderejű lépés történt a jogállam megvalósítása felé, nem szabad kislelküleg csüggednünk, keservesen panaszkodnunk, — ha egyelőre anyagi veszteség is ért volna, — legkevésbé pedig szabad haladásának útjába akadályokat gördítenünk. Ez az evangeliom egyenes megtagadása volna! Mert a jogállam, mely ismeri feladatait, tudja céljait, meg nem felejtkezhetik soha és semmi körülmények között, fennállását, megmaradását s fejlődését

biztosító azon vallási s közmivelődési alapokról, melyek lerakásában s megvédésében egyházunk mindenkor szorgalmaskodott! S az egyenlő mérték mindinkább terjedő alkalmazása mellett, nem felejtkezhetik meg munkásairól, — nem rövidítheti meg a hűen fáradozókat! — S ha a változó kormányokkal egy s más tekintetben csalódás is érhetne bennünket, — nem volna hozzánk méltó az evangeliom emberszerető eszméinek végleges diadala felett kétségbe esni! Hála azért a kegyelem Istenének! a ki megengedte mindezeket megérni; — hála neki a megpróbáltatásért is, a melyen keresztül estünk! Megpróbálta az Úr az elmúlt évben egyházmegyénket különösen. Elszállította annak folyamán legjobbaink közül esp. másodfelügyelőnk, jászberényi Kalmár Lajost, a kiérdemült esperest Lőrincsek Jánost volt csall-apafalvai s Holéczy Miksát volt felső- s alsó-bakai lelkészt. Áldásos működésről tanúskodnak jegyzőkönyveink; tisztelet s szeretet írta érdekeiket sziveinkbe s a hálás kegyelet azok emlékezetét, még az utódoknál is. De fájdalunkat enyhítette s bánatunkban meg is vigasztalt az élet Úra, ns. Laszkáry Pál urban adván, az esp. másodfelügyelői tisztben méltó utódot; a másodesperesi állásra pedig emelte a közbizalom nt. Holuby Adolfot, csanki lelkészt. Hiszem, sőt meg vagyok győződve, hogy mindkét megválasztott egyéni képességénél s családi traditióinál fogva, beváltja az új tisztben, máris kipróbált működésénél fogva, az előlegezett bizodalmat, szeretett egyházunk s hazánk javára. Legyen áldva működésük! A megválasztottak megesketése után folytatva jelentését, megemlékezett az esperes a lefolyt évben bekövetkezett számos változásokról az egyházi tisztviselőknél. — A népmozgalom adatai, sajnos! nem tanúskodnak fejlődésről, gyarapodásról. — Intézményeinek fentartására költött az egyházmegye a lefolyt évben: 77.433 frtot. — Az esp. közpénztár bevétele volt 1289 frt. Az esp. segélyző intézet pénztárának bevétele volt 4585 frt; kiadása 3657 frt. Vagyona 17.229 frt. Mult évi gyarapodás 1377 frt. Segélyezett 17 félt, fejenként 65 frttal. — Az esp. tanítói segélyző intézet mult évi bevétele 2429 frt, kiadása 2358 frt. Vagyona 5553 frt. Mult évi szaporodás 65 frt. Segélyezett 8 özvegy, 1 elagott tanító s 1 árva, egyénekenként 25 frttal. — Építkezésre fordított az egyházmegyében a lefolyt évben: 14.324 frt; adományokban befolyt összesen 3064 frt; a hittestvérek segélyezésére kiadtak egyházaink 1146 frt; hagyományokban s alapítványokban befolyt 2461 frt; adósságból törlesztetett 3017 frt. — Irodalmilag működött kiválóan nt. Krupecz István, udvarnoki lelkész; kiadta ugyanis következő című művét: „Adalékok a Luther-Káté magyarhoni irodalmának történetéhez.“ — Mint különös mozzanat felemlítésre méltó, hogy Derzenye felavatta új tornyát s átalakította templomát,

Szuchány pedig új orgonáját. A bagonyai egyház fiának, nagy fiának főt. Baltik Frigyes püspök úrnak látogatása alkalmából 100 frnyi alapítványt tett nevére, melyet a főt. püspök úr évi 10 frttal nevelni kíván, mely alapítvány kamatai szorgalmas szegény tanulók segélyezésére lesznek fordítandók. — Egyházmegyénk segélyezi a magy. prot. irodalmi társaságot, a Luther-társaságot s az országos prot. árvaházat Budapesten. — Luther halálának 350 évfordulója alkalmából befolyt a megtartott köz-istentiszteletnél offertorium czimén egyházmegyénkben 112 frt, melyet az esperességi közgyűlés mint kerületi gyámintézeti alapot kíván kezelteni. — Egyházmegyénk segélyező intézete kapott az első magy. ált. bizt. társaságtól, a fennálló szerződés értelmében 454 frt s 22 kr. biztosítási díj után 136 frt s 27 krt. — A Theologusok Otthonának megalapítására megszavazott a közgyűlés évi 50 frtot, — utólagosan fizetve. Az egyes egyházaktól keveset remélhet ez intézmény. — Selmezbánya megszavazott évi 10 frtot. — Az egyházmegyei papi conferentia ajánlatára, mely a f. évben május 20-án a deviesei hittestvér vendégszerető házánál, a legszébb egyetértésben megtartott. — fognak a közgyűlés által kiküldött bizottságok közreműködni, a papi s tanítói híványok a jelennek s a törvénynek megfelelő átalakítása érdekében, — nem csak alakilag, de ha s hol lehet érdemileg is. A hírlapi téves hírelésekkel szemben bizalmat szavazott a közgyűlés mélt. Ivánka Oszkár ajánlatára az egyetemes felügyelő úrnak, személyét, jellemét s törekvését tekintve. E határozat a következő: Hírlapi tudósítások szerint báró Prónay Dezső egyetemes főfelügyelő ellen politikai szereplése miatt a protestáns egyház egyeteme részéről bizalmatlansági szavazatot akarnának provokálni. Mi azonban nem tarthatván a protestáns vallásszabadság szellemében levőnek, valakinek politikai vallásszabadságát, míg az a hazafiság határán belül marad, bármilyen tekintetben korlátozni s iránta, mint egyházunk disze és kitűnősége iránt egyházi állásában teljes bizalommal viseltetvén, ezennel elhatározzuk, hogy báró Prónay Dezső egyetemes főfelügyelőnek bizalmat szavazunk és őt erről határozatilag értesítjük. — A lelkészválasztási szabálytervezetből elvetve a hatalom központosítását a püspök kezében, megtartandónak javasolja a közgyűlés a fennálló szokást, mely szerint az esperes s elnöktársa mérvadók s rendelkezők — a törvény korlátaín belül, — a lelkész választásánál. — Adja Isten, hogy sok egyéb üdvös határozatnak legyen fogantatja szeretett egyházunk javára.

A nógrádi egyházmegye évi rendes közgyűlését július 13—15-ig tartotta meg Balassa-Gyarmaton, az egyházmegye esperesének, Svehla Jánosnak, és felügyelőjének, Beniczky Árpád orsz. képviselőnek elnöklete alatt. Az érdeklődés rendkívül nagy volt, egyrészt a tárgyalásra került szabályrendeletek, másrészt azonban az okozta az érdek-

lődést, hogy az egyházmegye ünnepélyes ezredévi istentiszteletet is tartott ezúttal. — Már az előértekezlet, mely 13-án d. u. 6 órakor tartatott meg, látogatott volt s leginkább a szabályrendeletek tárgyalásának mikéntjével foglalkozott. 14-én reggel 9 órakor harangzúgás hívta a templomba nemcsak az egyházmegyei közgyűlés tagjait, hanem a vármegye és város összes notabilitásait is, kik — nagyszámú közönséggel együtt — meg is jelentek, még pedig az egyháziak egyházi díszben, a világiak nagyobbára magyar díszben jelentek meg. A méltó lefolyású istentiszteletnél az oltár szolgálatot Wladár Miksa alesperes végezte, az ünnepi szónoklatot Maróthy Emil vanyarcsi lelkész tartotta, minden tekintetben kiváló egyházi beszédet mondván a 90. zsoltár alapján, azt fejtegetve, hogy mély halával fordul a magyar nemzet Istenhez: 1) a miért néki e hazát adta, 2) a miért ezer-évig itt fenntartotta s 3) a miért a jövő ezredek elé most teljes bizalommal tekinthet. A mély hatást keltett beszéd s istentisztelet után emelkedett hangulatban ment végbe — két napon át — a közgyűlés. Általánosabb érdekű tárgyai a közgyűlésnek a következők voltak: a világi elnök megnyitója, mely millénáris hazafias hangulatban tartva, a legkedvezőbb benyomást tette. Az esperesi jelentés is ily reflexiókból indult ki, sőt később a tanügyi előadó jelentése is, úgy, hogy valósággal ezredévi közgyűléssé vált a nógrádi egyházmegyének ez a közgyűlése. Megnyugvást keltett az esperesi jelentés az a része, mely konstatalja, hogy az „új rend“ legnagyobb részt érintetlenül hagyta eddigelé az egyházi életet; de viszont fájdalmasan hatott az az egy statisztikai adat, hogy eddig azon 20 vegyes házasságból, melyben a felek gyermekeik vallására nézve egyezséget kötöttek, csak 5 vált a mi javunkra, míg 15 a pápás egyház által foglaltatott le. Fájdalmasan hatott a közgyűlésre a bejelentés, hogy a bányakerületi segélyező iránt támasztott jogigényekre vonatkozó megkeresésére a nógrád-hont-barsi egyházmegyének, melyet Händl Vilmos honti esperes, mint az érdeklettek megbízottja a bányakerületi felügyelőhöz beterjesztett, ez késlekedik az érdemleges válasszal, úgy hogy a benyomás az, hogy a jogigények iránti kérelem kiméletlenül megtagadtatni szándékoltatik. Azt határozta a gyűlés, hogy ez ügynek további erélyes szorgalmazására felkéri a dumán-inneni kerületet, s a felfogás e tekintetben a közgyűlés tagjainál az, hogy ha a bányai kerület a támasztott jogigényeket egyházi úton elutasítaná, ezeknek érvényesítését a polgári per útjára fogják terelni. Nagyérdekű az az indítvány, melyet a gyűlés első napjának utolsó tárgya gyanánt Holler Danó dobrocsi lelkész beterjesztett s mely sürgősen le is tárgyalatott. Ez indítvány — tekintettel azon actióra, mely az egyetemes felügyelő ellen legutóbb megindított s mely a látszat szerint báró

Prónay Dezső felügyelőt oda akarja kényszeríteni, hogy ez lemondjon — az egyetemes felügyelő iránt bizalmat kíván az egyházmegye által szavaztatni. Dörgő éljenzéssel fogadtatott az indítvány. A jelenlévő kerületi felügyelő, Laszkáry, minthogy reá az indítványtevő beszédében czélzás történt, nyomban felállott s kinyilatkoztatta, hogy Prónay báró egyetemes felügyelő iránt, ki egyházunkat oly régóta szolgálja s kinek e körül oly nagyok az érdemei, ő is teljes bizalommal viseltetik s szívesen hozzájárul ahhoz, hogy iránta ily bizalmat az egyházmegye nyilvánítson, s hogy így távol állt és áll tőle a szándék bármi actiótól is, mely az egyet. felügyelő ellen irányulna, és csak félreértés és egyes érdekhajhászó lapok tulajdoníthatnak az ő nyilatkozatainak, melyekben az egyetemes felügyelőről véleményt nyilvánított, ily intenciót. A közgyűlés szívesen fogadta és tudomásul vette a ker. felügyelő eme kijelentéseit s nagy lelkesedéssel határozta el, hogy az egyházmegye b. Prónay iránt bizalmát nyilvánítsa. — Nagyszabású tárgyai voltak a közgyűlésnek a szabályrendeletek, melyeknek egész özönét küldte le a kerület részint véleményadás, részint elfogadás végett. Amazok (a kerül. szabályrendeletek) közül az keltett legnagyobb érdeklődést, mely a lelkészek alkalmazásáról szól s melyre nézve a hivatalos tervezet azt a régi főelvet, hogy a papválasztás intézése az esperes jogkörébe tartozik, teljesen elejteni s azt az (itt) egészen új elvet kívánja érvényesíteni, hogy emez intézés a püspökökre bizassék, kire a próbára küldés és a kijelölés joga is ráruházható, utóbbi olyformán, hogy a püspök az egyház által felállított két jelöltet s ezek mellé önkényt maga is két jelöltet állítana a megürült lelkészi állomásokra. A hivatalos tervezetnek ezen javaslata ellen állást foglalt a nógrádi egyházmegye, de nem mereven, mert a régi gyakorlat elvéből is engedvén, oly javaslatot terjeszt a kerületre, a mely szerint megmaradna az esperes és egyház próbaküldési joga, ugyan ők teszik meg közösen a jelölést is; azonban a jelöltek választás alá csak a püspöknek a jelölést jóváhagyó intézkedése után bocsájthatók, utóbbi nem tagadhatván meg törvényes ok nélkül a jóváhagyást. A többi szabályrendeletekhez lényegesebb kifogások nélkül járult hozzá az egyházmegye, úgy a mint azok hivatalosan proponáltak. — A tisztikarban változás állott be, a menyiben Simonidesz János főjegyző egészségi okokból lemondván, helyére Hrk János első aljegyző, ennek helyére pedig a második egyházi aljegyző Biszkup Béla s az így megürült harmadik egyházi aljegyzőségre Kiss István választatott meg. — A dunáninneni kerület közgyűlésére a képvisellel Szontágh Pál, Pulszky Ágost, báró Buttler Ervin és Sztranyavszky Géza felügyelők, valamint Wladár

Miksa, Biszkup Béla, Wladár Viktor és Holles Dániel lelkészek bizattak meg; jegyzőkönyvi kivonattal pedig többen küldettek ki. — A közgyűlés első napján mintegy 120 teritékü közebé is volt, mely azért érdemel figyelmet, hogy azon a megye és város előkelői is felekezeti különbség nélkül vettek részt, s hogy azt ezúttal (kivételesen) az egyházmegye közönsége rendezte közszeretethen álló elnöksége — nevezetesen Beniczky és b. Buttler felügyelők — tiszteletére, némi viszonzásul. Ez alkalommal rokonszenves ovációk tárgya volt Baltik püspök is, a ki mint balassa-gyarmati lelkész a közgyűlésen élénk részt vett.

A dunáninneni kerület közgyűlése Pozsonyban f. é. szept. 23. s következő napjain fog megtartatni.

Schlauch n.-várad püspök így nyilatkozott: „A néppárt törekvéseit nem helyeselhetem, mert a néppárt izgat. Ennek az áramlatnak csupán egy jó eredménye lesz, hogy a magyar katolikusok öntudata fölébred s ha az izgatás megszűnik, ha a vezetést a híggadtabb elemek veszik a kezükbe, meg fog alakulni egy konzervatív párt.“ — Port a világ szemébe! Hát nem izgatott a püspöki kar a feliratok gyűjtésével, a kath. kongresszuson, a főrendiházban, Agliardi ünneplésével, a püspöki és pápai levelekkel?! Ügyes játék az egész: a felső papság a hazafiság és törvénytisztélet sugaraiban akar tündökölni, az alsó papság pedig hadd működjék. Hiszen a püspöki karnak csak egy szavába kerülne, hogy az alsó papság elhallgasson, — ha az az egy szó komoly szó volna. Csak-hogy nagyon jól tudja ám az alsó papság, hogy kedves dolgot cselekszik, ha izgat. A hercegprimásnak is p. o. jelszava a béke, hanem azért megengedi, hogy komáromi plébánosa Budapestre költözzék a néppárti iroda vezetésére, s a néppárti gyűlések rendezésére! Bizonyítja ezt az „Alkotmány“ következő nyilatkozata is: „Legfőképen pedig hálás köszönettel vettük Vaszary Kolos bíboros hercegprimásnak a póstyéni gyűléshez intézett szíves köszönését, melylyel a néppárti gyűlésen megjelent polgártársaink mindnyájára Isten áldását kéri, — úgyszintén Schuster Konstantin váci püspöknek kegyes szavait a váci néppárti gyűlés küldöttségéhez. — Ezzel megczáfolva látjuk a liberális sajtó hamis híreszteléseit, mintha a magyar római katolikus egyház feje, a hercegprimás és a püspöki kar nem értenének egyet a néppárttal s annak törekvéseit elítélnék. Ez a szolidaritás a nép és annak hivattott és felszentelt pásztoraik között ki lévén tüntetve, némuljon el a konkolyt hintő rágalom, a néppárt vezérei pedig igazolva, erőt merítenek az összes hívő katolikusok, klérus és laikusok egyetértéséből.“

Ivánka Imre, a ki az evang. egyház életében is tevékeny részt vett régebben, meghalt.

Gyermeki kegyelettel párosult vallásos buzgóságnak ritka szép tanúbizonyoságul szolgál azon diszes kápolna, melyet Helmbold Károly aranyműves, evang. egyháztag és r. kath. neje sz. Barton Mária a nagy-becskereki evang. temetőben szülőik sirboltja fölé hétezer frt költséggel emeltettek s ezt egyezer frtos kápolna-fenntartási alapítvány mellett az egyház rendelkezésére bocsátottak. Nevezettek szorgalom és józan takarékoság által gyűjtött fölöslegükből Isten iránti hálájuknak az egyház céljaira szánt kisebb-nagyobb adományaikkal már nem egyszer adtak kifejezést. Örömmel konstatálhatjuk, hogy illetők azon gyermektelen és jobbmodu házások közé tartoznak, kik hivatásuknak tartják a szűkebb családi kör helyett — melyet isteni gondviselés nem számukra jelölt ki — nagyobb téren érvényesíteni a nekik juttatott ajándékokat t. i. a részvétet és jótékony-ságot.

Az eperjesi theológián a beiratások szept. 1—8-ig tartanak, az előadások szept. 9-én kezdődnek. A theológiára lépők tandij czimén egy félévre 5 frt 25 krt fizetnek s az először beiratkozók beiratás czimén 2 frt 20 krt, mely összesen felül könyvtárra, kórházra s programra még 3 frt 30 krt kell fizetniök, a miért a coll. könyvtárhasználják, értesítőt kapnak és szükség esetén orvosi kezelésben s ápolásban ingyen részesülnek. Jó erkölcsü és előmenetelü theologusok tandij elengedésben is részesülhetnek, de azért szept. 10-ig benyújtandó kérvényen folyamodniok kell. A lapok útján jelzett theologiai internatus szept. 1-én megnyilik s ehez képest felhivom azon hit-tanhallgatókat s ifjakat, a kik ezen jótéteményt igénybe venni akarják, hogy ez iránt való folyamodványaikat a ug. 20-ig hozzám beküldjék. Ezen folyamodványban jelentsék ki, hogy egészségesek, s alávetik magokat az internatusi szabályoknak. Melléklendők tanulmányi, erkölcsi s szegénységi bizonyítványaik. Az internatus teljesen ingyenes s csak felszerelés s beiratás czimén tartozik mindegyik 2 frtot fizetni. Az internatusban kapnak a felvett theologusok lakást, reggelit (1 pohár tej zsemlyével, vagy kiflivel) fűtést, világitást és kiszolgálatot. Ellátást a konviktusban kapnak esekély díjért, a mely később megállapítatik a folyamodók kérvénye alapján; de mivel a konviktusi díj egész évre 62 frt s abból minden-estre 10—30 elengedtetik, egynek-egynek így körülbelöl (középszám) 42 frtba kerül egynek tisztességes ebédből és vacsorából álló kosztja. A szükséges ágyneműt minden bennlakó magával hozni tartozik. Mayer Endre, e. i. th. dékán s az internatus felügyelő tanára.

Kivonat a nemes-csoói ág. hitv. evang. egyházközség 1896. évi július hó 9-én tartott közgyűlésének jegyzőkönyvéből. 3. Nagyságos Weóres István felügyelő úr előadja röviden a hírlapokban

szellőztetett azon sajnálatos eseményt, hogy magyarországi evang. egyházunk nagy érdemeket szerzett egyetemes felügyelőjét b. Prónay Dezsőt mostanában némely politikai ellenfelei el akarnák kedvetleníteni az egyházi téren való működéstől, és e miatt ő kívánatosnak tartja, hogy a mi egyházközségünk jegyzőkönyvében nyoma maradjon annak, hogy mi ezt a mozgalmat nem helyeseljük. A közgyűlés egyértelemmel jegyzőkönyvébe iktatni rendeli, hogy pártpolitikai szempontoknak az egyházi térre való átvitelét általában nem helyeselheti, a felemlített különös esetben pedig egyenesen méltatlannak tartja azért, mivel b. Prónay Dezső úr úgy előbb viselt egyházkerületi, mint mostani egyetemes felügyelői diszes állását annyi rátermettséggel, készütséggel, jóakarattal és buzgósággal töltötte és tölti be, hogy e miatt a magyarhoni ev. egyház minden tagjától őszinte tiszteletet és teljes bizalmat érdemel. Megbizzá ennek folytán a közgyűlés az elnökséget, sziveskedjék méltóságos báro Prónay Dezső egyetemes felügyelő úrnak tudomására juttatni a nemes-csoói evang. egyházközségnek iránta táplált változhatlan bizalmát és ragaszkodását. Nemes-Csoó 1896. július 20. Weóres István gy. felügyelő, Éder József ev. lelkész, Pálmay Ödön gyülekezeti jegyző.

A csanád-csongrádi egyházmegye közgyűlése száz forint tőke biztosításával alapító tagul lépett be a Luther-társaságba; ugyanaz a közgyűlés a pozsonyi theologusok „Otthon“-a részére 150 forintot szavazott meg.

Követésre méltó példa. Misura Mihály, budapesti gyáros, a kerepesi-uti ev. egyház tanácsosa, 15 éves boldog házasságának emlékére szülőfaljának — az árvamegyei Isztebnének — templomát egy 45 gyertyára való csillárral ajándékozta meg. Tette ezt — a mint ő maga mondja — azért, mert hálára érzi magát kötelezve az Isten iránt, a ki őt gyermekiségétől kezdve csodálatos módon segítette s boldog házassággal is megáldotta.

Választások. A prandorffi gyülekezet lelkészéül Soltz Gyula cserneyi lelkész választott meg, Krizsán Zsigmond kis-szt.-ankászi lelkész pedig — a kinek trencsényi megválasztatása pör tárgyát képezi — Morvaországban, Wsetinben, választott meg.

Hász Antal t.-bánlignyesi nagybirtokos a csanád-csongrádi egyházmegye beiktatott új felügyelője, elnöki széke elfoglalásának emlékére az egyházmegyének 300 forintot ajándékozott.

Nyiregyházán Farbak József helyére egyhangulag Geduly Henriket választotta meg a közgyűlés.

Csanád-csongrádi ev. egyházmegye közgyűlése. Júl. 4-én gyámintézeti istenitisztelettel vette kezdetét, hol Draskóczy Ede 1 Ján. 3. 18. alapján kenetteljesen szónokolt. A közgyűlés Petrovics

Soma esperes s dr. Laurovics János mint legidősebb felügyelő iker-elnöktele alatt nyílt meg. Felolvastatván a szavazatszedő bizottság jegyzőkönyve, kitűnt, hogy az egyházmegye felügyelőjévé Hász Antal földbirtokos választatott meg. Köldött-ség menesztetvén az új felügyelőért, az megjelent és lelkes éljenzéssel fogadtatott. Az esperes örömmel üdvözölvén új elnöktársát, a szokásos kérdések feltevése után felkéri az eskü letételére. Ezt készséggel letévén, hithűségre, áldozatkészségre, összetartásra, hazaszeretetre, az autonom megbecsülésére buzdító beszéddel foglalja el felügyelői székét. Ezen beszéd többszörös éljennel, a közczélokra felajánlott 300 frt köszönettel fogadtatott. Dr. Draskóczy Pál világi főjegyző s Leszich László egyházi jegyző letévén az esküt, a megbízó levelek átvétele után megalakult a közgyűlés. — Esperes terjedelmes, mindenre kiterjedő jelentése felolvastatik. Az egyházmegye kül- és beléletére vonatkozó ezen jelentésből kiemeljük a következőket:

A mult év okt. elsejével életbelépett egyházi törvények új aerát nyitották meg közegyházunknak s így egyházközseink életében is. Azt tartom, bármennyire hangoztassuk, hogy ezek a protmus elvéből, az egyéni, lelkiismereti szabadság, egyenlőség proklamálásából folyván, ellenünk nem lehetnek; hogy a szentesített törvények éppen nem állják útját annak, hogy bárki vallásos kötelességeit a leglelkismeretesebben teljesítse; hogy az életbeléptetett törvények maguk is javunkra lehetnek, hitéletünk fellendülésére vezethetnek; a gyakorlatban máris érezzük, hogy általuk helyzetünk hiveinkkel szemben is megnehezült, hogy a legnagyobb éberségre fokozott, szeretetteljes gondozó eljárásra vagyunk utalva, ha nem akarjuk, hogy az irásbeli ellenség, mint ordító oroszán járván szélylyel s keresvén kit elnyeljen . . . végzetes pusztításokat végezzen sorainkban.

A megdöbentő eset, hogy - akár külső izgatók, akár belső meghasonlás vagy épen kicsinyes adózási okokból — a nagy l a k i egyházközség kebeléből 74 lélek kivált, nazarenussá lett, ma még egymagában áll s hiszem is, hogy egymagában marad, ámdé mindenesetre a legkomolyabb memento áron is megvenni az oltalmatosságot mozgósítani minden alkalmas eszöközt, hogy az ilyen esetek ismétlődését megakasszuk, lehetetlenné tegyük.

Február 23-án gyülekezeteinkben és iskoláinkban halhatatlan reformátorunk dr. Luther Márton halála 350 éves fordulóját ünnepeltük, hállás szivvel a jószágos Isten iránt, a ki a ker. egyházat megajándékozta vele, a ki egyebet sem czélt, keresett, mint azt, hogy a szabadságban, mellyel Krisztus megszabadított,

álljunk meg és ne kötelezzük magunkat ismét a szolgálatnak igájával.

A hit- és lelkiismereti szabadság e lánglelkű rendithetlen hősét igyekeztünk wittenbergi sirjából feltámasztani, hogy egyházunknak drága kincseivel magával a szabadsággal bölcsen javunkra élni megtanítson. Vajha halála emlékezetével elértük volna e czélt: vajha hitéletünk és buzgóságunk megújhdás jogositana a feltevésre, hogy Istennek e nagy és hű szolgáját, nincsen mit keresnünk a holtak közt, nincsen itten, feltámadott. És hat az emberiség javára áldással egyházi intézményeink által hívó népünk ezreinek gondolkodásában, életében . . .

A népiskolai szék üléséről felvett jkönyvet lesz szerencsém a maga helyén bemutatni. Egy szerény indítvány kíséretében teszem azt. A körlelkészek az eddigi unio szerint az egyes egyházközség gondnokaitól vették fel napidijaikat s az uti költséget. Abban a nézetben vagyok, hogy czélszerűbb és méltóbb eljárásra térünk, ha a körlelkési szerény honoráriumot egyházmegyei közpénztárunk terhére írjuk s azt a körlelkész megállapított uti átalány s a területébe eső népiskolák, illetve megtartott vizsgák száma szerint veszi fel a közpénztárból, könnyebbségére egyházközseinknek, de talán emelésére az állással járó dekorumnak is.

Egyházközlai áldozatok, építkezési költségek, adóssági törlesztések összege 40,624 frt; míg a pénzbeli és tárgyi adományok, segélyek és hagyományok összege 3878 frt. Oly eredménye a hitbuzgóságnak és áldozatkészségnek, a mely nemcsak hálával, örömmel, de bizalommal is tölt el a jövő iránt, ha a hitbuzgóságnak, szent vallásunk soha el nem apadó forrásából meríteni, magunkat hiveinket erősíteni meg nem szününk!

A szarvasi főgymnasium felügyelő bizottságának működési és jogköre, ennek szabályzata, jegyzőkönyvei olvastattak. Ennek kapcsán a tanítóképző tovább fejlesztése ügyében határozottatott, hogy miután az államsegély elnyeréséhez nincs remény, a kerület kérendő fel legalább 3000 frt segély adásra. A közös közpénztárból fennmaradt körülbelül 400 frtnyi összeg ezen egyházmegyére eső része a szarvasi tanítóképzőre fordítatik.

Az özvegy-árva intézeti pénztár megvizsgálásáról szóló bizottsági jegyzőkönyv kapcsán az intézet három részre osztása tárgyában határozottatott, hogy miután pro és contra emelkednek a hangok, az intézet tagjai szöllítandók fel a szavazásra.

A gyámintézeti számadások 118 frt 59 kr. bevétellel tudomásul vétettek. Veres Pál világi elnöknek 20 frt adományáért köszönet szavaztatik. E. E. E. elnökre nézve Zelenka Pál püspök úrra szavaz. A gyámintézet a pozsonyi ev. theol. Ottónára évenként 5 frtot ad. Draskóczy Ede egyházmegyei pénztáros számadása 907 frt. tar-

tozással, 465 frt 49 kr. lerovással s 441 frt 51 kr. hátralékkal tudomásul vétetett, s az egyházmegyei közpénztár javára minden lélek után 5 évre 3 kr. szavaztatott meg.

Majd a segélyek iránt benyújtott kérvények, hívány ügyek intézettek el, politikai községek, puszták, anyaegyházakhoz osztattak be.

Többszöri szabályrendelet és ügyrendre nézve a felsőbb hatóság intézkedése bevárandó.

A népiskolai szék jelentéséből örömmel értesült az esperesség a tanügy előmeneteléről, a magyar nyelv tanítása eredményéről azonban részletesebb jelentést kér a nagylaki járás dékánusától.

Egyházkerületi költségvetés tudomásul vétetett, s a kerületi gyűlésre a követek kiküldettek.

Jövő évi közgyűlés Mezőhegyesen fog megtartani.

Cz.

KÜLFÖLD.

Iskolai ügyek Ausztriában. A „központi statisztikai bizottság” legújabbban megjelent jelentése érdekes fényt vet Ausztria kulturális viszonyára. E kimutatás szerint van Ausztriában összesen 41,804 tanító és tanítónő, ezek közül 21,550-nek fizetése nem üti meg a 600 frtot, 10,132-nek fizetése 400 frton, 1423-é pedig a 200 frton is alul van. Tirolban, a hol tudvalevőleg igen gazdagon dotált kolostorok nagyszámban találhatók, a működő tanítók 54%-a 200 frton aluli fizetést élvez. Felső-Ausztriában a tanítók nyomorán segitendő, a tartománygyűlés 7500 frtot szavazott meg, a mely összéből 1 krajczár jut naponként a tanítónak! Ezzel azután ugyancsak segitettek rajtuk. A nemzeti iskolák összes száma Ausztriában 17,735, a tanulóké 3.131,800. A legszomorúbb állapotok Galicziában vannak, a hol a nép iszonyuan el van hanyagolva. 4.000,000 (68%) ember itt sem írni, sem olvasni nem tud. 3000 községben nincs iskola, 2000 iskola zárva van a tanító hiány következtében, 1000 tanító pedig semmiféle képzettséggel nem bír. Krakóban magában 15,000 felnőtt található, a ki sem írni, sem olvasni nem tud. E szomorú állapotokon most egy újonnan alakult egylet az által akar segiteni, hogy vasárnapi iskolákat rendez be, a melyekben a nép délután 3—6-ig a vallásra, olvasásra, írásra és a számtan elemeire tanittatik. Igaz ugyan, hogy nálunk is van még sok javítani való a közmivé- lődés terén, de azért annyira mégsem vagyunk, mint a „mivelt” Ausztria

A viszonyosság. Olvasóink valószínűleg emlékeznek még arra a kis közleményre, a melyben a porosz vallás- és közoktatásügyi miniszternek ezafolatát közöltük, a melyet egy róm. kath. kép-

viselőnek abbéli panaszára mondott volt, hogy a katolikusok Poroszországban az államsegély tekintetében rövidséget szenvednek s a melyből kitűnt, hogy ha valakinek volna oka a panaszra, az az evangélikusoknak volna, a kik kétszer annyian vannak, mint a katolikusok s bizonyos évek során mégis csak félannyi segélyt kaptak, mint emezek. Ilyen tehát a paritás a lutheranus Poroszországban, a mely felett a katolikusok még panaszkodnak is, egészen más természetesen a katolikus Bajorországban, a hol az országgyűlés pénzügyi bizottsága egy evangélikus leányegyháznak anyaegyházzá való alakulásához szükséges évi 740 márkát nem szavazott meg, azzal a megokolással, hogy Münchenben aránylag úgyszólván az ev., mint a katolikus lelkész, ez az egy állás tehát csak feleslegesen „megterhelné” az állam háztartását! Hát bizony gyenge lábon állhatnak Bajorország pénzügyi állapota, ha 400 frt is megterheli az állampénztárt! És ezt az eljárást Bajorországban úgy hívják, hogy viszonyosság.

Az amerikai ifjúság egyháziatlansága. Szomorú állapotokat világít meg a „Harvard University” című tekintélyes amerikai lap, a mikor statisztikai közleményében kimutatja, hogy mennyire elharapózott az egyháziatlan szellem az amerikai felsőbb iskolák tanulói között. — A Brown University 890 tanulója közül csak 225 tartozik valamely egyház kebelébe. Wellesly 780 tanulója közül 400, a bostoni technológiai intézet 1200 tanulója közül 500, az ottani egyetem 350 tanulója közül pedig 250 vallja magát valamely egyház tagjának. — Ez a következménye annak a ferde rendszernek, a mely csak tanít, de nem nevel.

IRODALOM.

Alkotmány. A hernád-vécsei ev. egyháznak küldött németországi adományt említvén meg, így nyilatkozik. „Nagyon természetesen semmi kifogásunk nincs az ellen, ha protestans polgártársaink szegény egyházai bárhonnét segélyeztetnek, sőt örülünk azon, mint a vallásos összetartás jelen. Kérjük azonban őket, hogy mérjenek egyenlő mértékkel s ne támadják a katolikusokat szüntelen azon ürügy alatt, hogy a külfölddel tartózkodást és kozmopolitát. Tisza Kálmán ismeretes nyilatkozatával szemben különben az ilyen adomány elfogadás meglehetősen sajátos, s azt látszik mutatni, hogy a híres protestans hazafiság sem veti meg a külföld segítségét, ha az pénz alakjában jön.” — Nagyon természetesen találjuk, hogy a dúsgazdag vezérek néppártjának lapja nem tesz kifogást az ellen, ha a prot. „polgártársak” szegény egyházai bárhonnét segélyeztetnek: hiszen a magyarországi r. kath.

egyház maga is csupa segélyből él; gazdagon kapott segélyt az állam javaiból, tekintélyt az államtól nyert fényes állásokban, védelmet a versenytársak ellen; mikor mindez nem elég neki: segítséget nyer a pápától, s a r. kath. egyház összes befolyásától. Egyházait, iskoláit nem hűveinek adójából tartja fenn, hanem állami eredetű alapítványokból nagyobb részt, ő csak a dicsőséget és a birtokjogot kívánja magának megtartani, mint p. o. a budapesti egyetemenél. Ezenfelül elfoglalta a protestansok templomait, iskoláit, biztosította magának hosszú ideig a protestansok birtoka után is az egyházi bevételt, követelte a protestansoktól is sokáig a párbért, stólat, s bizony nem önként mondott le a meg nem szolgált jövedelemről. A mellett saját szegény lelkészei nem akar segíteni a maga erejéből a gazdag főpapság, vagy a nép. „Bárlhonnét“ elfogadja a segélyt, sőt követeli is az a gazdag egyház, elfogadja az eretnek „polgártársaktól,“ elfogadja azoktól a községektől, melyeknek lakossága más vallású, elfogadja még a zsidóktól is, hogy a r. kath. lelkészt fizessék, mint kegyurak. Ilyen körülmények között „természetesen“ nem lehet kifogása az ellen, ha protestansok önkéntes adományából elfogad segélyt a szegény magyar prot. gyülekezet is. Nálunk az ilyen adomány csakugyan a vallásos összetartás jele. Tegyen csak kísérletet a r. kath. egyház, mondjon le eddig élvezett segélyeiről, vesse ki terhét egyedül hűveire: majd meglássuk: hogyan fizetik papjaikat, püspökeiket, iskoláikat! Majd meglátnók: mekkora lenne náluk a híres vallásos összetartás! „Mérjünk egyenlő mértékkel!“ Ha követelik az autonómiát, mert nekünk is van: viseljék a terhét is, a mint mi viseljük! mérjük el egyenlő mértékkel az államtól nyert jószágokat, jövedelmeket, alapokat, előnyöket! Dehogy mernének ők igazán egyenlő mértékkel mérni! Mi elfogadunk adományt, de nem fogadunk el parancsot a külföldről. Mi tanácskozunk a jótékonyág gyakorlásának módjairól külföldi hitrokonainkkal, de nem megyünk külföldre egyházpolitikát csinálni, mint gr. Zichy Nándor, meg Schlauch stb. a magyar nemzet rovására. Nekünk nem adhatnak Varga, Agliardi utasításokat az iskolákra, a magyar nyelv használatára nézve, mint ad nekik. „Hazafiságunk“ megmarad a haza határai között, s a külföldi segélyt hazafias és vallásos meggyőződésünk szerint használjuk fel hazánk és egyházunk javára, ők a magyar állam javait szolgálatába adják a római és kozmopolita érdekeknek, s csak annyiban hazafiak, a mennyiben Róma megengedi. Az a híres r. kath. hitbuzgóság sem veti meg a külföld segítségét, ha megkaphatja, sőt felhasználja azt „polgártársai“ rovására is, — mint azt az ellenreformatio idején is tette. Végre is — mi kapunk a külföldről pénzt, bár keveset, a r.

kath. egyház küldözget is ki pénzt Péterfillérek stb. alakjában, még pedig sokat. Hazafiúi szempontból mégis nem mi teszünk helytelenebbul! Ha a csallhatatlan pápa sem veti meg a külföld segítségét, ha az pénz alakjában jön; ne legyen kifogása a magyar r. katolikusnak sem az ellen, ha a szegény protestans gyülekezet is elfogadja.

Magyar Állam. Az egyetemes tanügyi kongresszus mindenkit meggyőzött arról, hogy az államosítási törekvések igenis megvannak. Wlassics Gyula kultuszminiszter a télen elismerésre méltó nyíltsággal kijelentette, hogy nem csak opportunitásból, hanem elvi okokból is ellensége a teljes államosításnak; hangsúlyozta pedig ezt Polónyi Gézával szemben. Ám Wlassics Gyula nem lesz mindig kultuszminiszter és Wlassics Gyula nem is a szabadelvű párt. A miniszter lojális kijelentése tehát nem az a párna, melyen tovább aludhatnók a renyhesség álmát, ellenkezőleg, résen kell lennünk mindig, még ha a liberalizmus ennen vérével állitana is ki nekünk egy örök időkre szóló kiváltságlevelet jogaink számára. Midőn azonban ezt hangoztatjuk, egyúttal olyan figyelmeztetést kell ehhez fűznünk, mely — megvalljuk — sokaknak kellemetlen lesz. És ez az, hogy a népoktatás terén, ha azt akarjuk, hogy úgy a katolikus szülők, mint a katolikus tanítóóság szívesen ragaszkodjék katolikus népiskoláihoz, ha azt akarjuk, hogy a katolikus közvéleménybe átmenjen az a tudat, hogy a katolikusoknak az ő iskoláikra szükségük van és hogy ez iskolákat semmi szín alatt — sem a hazafiságnak, sem az állam erősítésének czéjére alatt — nem szabad kieresztenünk kezünk közül: akkor tessék az illetékes tényezőknek a katolikus iskolákat mindenütt és mindenkor azon a színvonalon tartani, amelyen az állami iskolák vannak; tessék különösen a katolikus tanítók fizetését arra a színvonalra emelni, — még pedig nem államsegélyvel, hanem ennen erejükből — hogy az állami tanítók fizetésével egyenlő legyen s így a katolikus tanítók ne legyenek kénytelenek alattomban az államosítást, mint valami epedve várt megváltást tekinteni. Az a jog, hogy autonóm iskoláink vannak, azt a kötelességet is rója ránk, hogy iskoláinkkal sikeresen vegyük föl a nemes versenyt az állam iskoláival. Ahol e kötelességet nem teljesítjük, ott igazán azt mondhatjuk: „Summum ius summa iniuria;“ ott jogaink merev hangsúlyozása maga a jogtalanság.

ÜZENETEK.

Cz. M. A-a. A sok gyűlési tudósítás miatt nem közölhetem a beszédet egész terjedelmében — nagy sajnálatomra. A szíves figyelmet köszönöm! —

M. E. E-s. Még az őszszel, ha csak lehet, otthon látogatlak meg benneteket, lelkes csapatát az egyháznak és iskolának! Kellemes nyaralást! — **P. P. Cs-ó.** Megkaptam; megjelenik; de jobb szeretném neve alatt kiadni; megengedi? — **D. S. Sz-s.** Köszönöm! — **B. J. N-a.** Igen; a mint mind itt lesz: megkezdjük; kérem a folytatást egész a bevégezésig! — **Z. L. R-cz.** Kérem, — előre is köszönöm.

Pályázat.

A soproni ág. hitv. ev. egyházkerületi tanítóképző intézetben egy rendes tanári szék, melylyel a természettudományok s a mennyiségtan tanítása van egybekötve, az 1896/7. iskolai év elején betöltendő.

Pályázhatnak a jelzett szakokra képesített ág. h. ev. tanítóképző-intézeti vagy középiskolai tanárok vagy tanárjelöltek. A középiskolai pályázók közül előnyben részesülnek azok, a kik a természetrajz tanítására vannak képesítve, de a mellett képesek a tanítóképző-intézeti tantervnek megfelelőleg a természettant s mennyiség-tant is tanítani.

A rendes tanár jövedelme: 1200 frt törzsfizetés, mely idővel 1400 frtra emelkedhetik, 250 frt lakbér és öt izben 100 frtos ötödéves korpótlék. A megválasztott rendes tanár az orsz. nyugdíjintézetnek jogosított és kötelezett tagja.

Ha már alkalmazásban levő rendes tanár választatnék meg, akkor ez azonnal véglegesen alkalmaztatik; ha oly pályázóra esnék a választás, a ki oklevéllel bír, de alkalmazva még nem volt, akkor csak egy évi sikeres működés után fog állásában véglegesített, mely próba évben fizetése 1000 frt, lakbére 100 frt leendő; ha pedig okleveles pályázó hiányában a tanszék helyettes tanarral töltenék be, annak fizetése 800 frt és 100 frtnyi lakpénz lesz, s a rendes tanárokat megillető fizetési osztályba csak a próba év elteltével s a tanítóképzői, illetőleg középiskolai tanári oklevél megszerzése után soroztatik be.

A megválasztott állását f. év szept. 1-én tartozik elvoglalni.

A kellőleg felszerelt folyamodványok a dunántúli ág. hitv. evang. egyházkerület főiskolai nagybizottságához czimezve, legkésőbb augusztus hó 20-ig küldendők be a képzőintézet igazgatóságához.

Sopron, 1896. július hó 18.

Pályázat.

Segédlelkészt keresek. Fizetése havonként 10 frt s mosáson kívül teljes ellátás. Mellékjövedelem körülbelül 60 frt egy évben. Az állás azonnal elfoglalható. Cservenka, 1896. július 27.

53 1-1

Stieglermár János.

Pályázat.

A magyarhoni ág. h. evang. egyház egyetemes theologiai akademiáján Pozsonyban, két tanszékre ezennel a theologiai akademiának az 1882. évi egyetemes gyűlés által megállapított szervezetére és ügyrendjével való hivatkozással pályázat hirdettetik.

Az egyik, vagyis az egyháztörténeti tanszékkel a szervezetben (24—27. §.) felsorolt tárgyakon kívül szükség esetén még az egyházjogtan;

a másik vagyis az újszövetségi exegetikai és rendszeres theologiai tanszékkel pedig a szervezetben (24—27. §.) szintén felsorolt összes tárgyak tantervszerű előadása kapcsolatos.

Mindkét tanszékre ny. rendes tanároknak oly ág. h. evang. feddhetlen életű, hazánkban polgári joggal bíró férfiak választatnak meg, a kik szakképzettségüket kellőképen igazolni tudják. (szervezet 48. §)

Ha a megválasztandó egyén theolog. tanári oklevéllel még nem bírna, mint rendkívüli tanár egyelőre egy évre fog alkalmaztatni.

A rendes tanári javadalmazás évenként 1200 frt fizetés és 300 frt lakbér; a rendkívüli 1000 frt fizetés és 200 frt lakbér.

A theologiai akadémiai tanárok választása a theologiai akadémiai nagybizottság jogkörébe tartozik. A megválasztott tanár állását 1896. évi október 1-én tartozik elfoglalni.

A pályázók folyamodványaikát, rövid életrajzukkal és a képzettségüket igazoló okiratokkal folyó évi augusztus 26-áig. Dr. Masznyik Endre ev. theologiai akadémiai igazgatóhoz Pozsonyba (az ev. theolog. akadémia épületébe) küldjék.

Kelt Acsán, 1896. július 24-én.

57 3-1

B. Prónay Dezső
egyetemes felügyelő.

Segédem rendes lelkészszé választatván, **segédlelkéskzt** keresek. **Fizetése:** lakás, takarítás, fűtés, ételmezés, havonként 15 frt. **Szeptember közepe táján** kellene az állást elfoglalni. Jelentkezők sziveskedjenek **bizonyítványaik**at is megküldeni. — Szolgálat nyelve magyar. Orosházán.

Veres József
esperes.

Pályázat tanári állásra.

A késmárki ág. hitv. ev. ker. Lyceum-nál üresedésben levő classica-philologiai tanszékre ezennel pályázat iratik ki.

A megválasztandó tanár szaktárgyain kívül a magyar nyelvet is köteles tanítani.

A rendes tanár **fizetése 1000 frt, 200 frt lakbér,** havi részletekben előre fizetve; azonkívül **50 frtnyi ötödéves pótlék,** mely 300 frtnál magasabbra nem emelkedhetik.

Okleveles tanár hányában ez állás helyettes tanár által fog betöltetni, kinek fizetése évi 800 frt.

A pályázni kívánó ág. hitv. vagy ev. ref. tanfériak kellemen felszerelt folyamódványaikat f. évi **augusztus 3-ig** nyújtsák be dr. Tátray Gergely lyceumi felügyelő úrnál.

A késmárki ág. hitv. ev. ker. lyceum felügyelősége.

54. 3—2.

Pályázat gymnasiumi tanári állásra.

A **szarvasi ág. hitv. ev. főgymnasium-nál egy tanári állás** betöltendő.

Ez a magyar s német nyelvi s irodalmi tanszék.

Az alkalmazandó évi dija **1200 frt törzsfizetés, 250 frt lakáspénz, 100 frt ötödéves pótlék,** mely oklevéllel bírónál alkalmazása utáni új év január elsejétől számítatik. Az alkalmazott az országos tanárnyugdíjintézet kötelezett tagja.

Végleges alkalmazásra csak ág. hitv. evangélikusok bírnak kilátással s oklevelesek a pályázók között előnyben részesülnek.

A pályázók szükséges és szokásos irataikat a **nagym. m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumra** czimezve, **f. évi augusztus hó 2-ig** alólírothoz terjesszék be.

A pályázókból hármat ajánl az iskola kormányzósága a nagym. miniszter úrnak kinevezésre.

Szarvason, 1896. június 17.

Mikolay Mihály

56. 3—2.

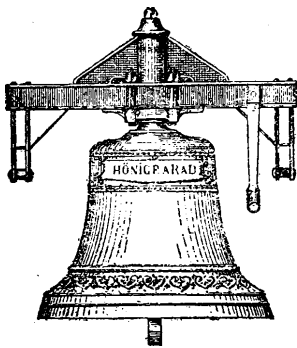
felügyelő.

HÖNIG FRIGYES

gőzüzemre berendezett harang- és érezőtődéje

Arad, Rákóczy utca 11-28. sz.

Alapított 1840. — 1890. a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

Ajánlja több évi jótállás és kedvező feltételek mellett a hangoknak előre való meghatározásával saját találmányú, a **legfinomabb harangérczből** készült es. és kir. **szabadalmazott harangjait,** melyeknek előnye a más szerkezetű harangokkal szemben az, **hogy 20% súly és ármegtakarítás** mellett is erősebb és kellemesebb zengésű hangjuk van. — Forgatható **vas-harang felszereléseit** és **tüzmentes vas-harang állványait,** melyeknek alkalmazásával a harangok a megrepedéstől megóvatnak, s a legnagyobb harangok is könnyen lódíthatók, a nélkül, hogy a tornyot megingatnák.

Régi harangoknak forgatható **vas-szerelésre való átalakítását, repedt harangoknak újra öntését,** vagy új harangokkal való becserélését a legolcsóbb árak és legkedvezőbb fizetési feltételek mellett.

Költségvetések és képes árlapok kívánatra bérmentve küldetnek.

34 12—3

Orosházán, nyomtatott Veres Lajos gyorsajtóján.